SİLSİLE-İ SÂDÂT-I KİRÂM
2. HZ. SELMÂN-I FÂRİSÎ (RA)

Rasûlullah (sav): “Cennet üç kişiye, yâni Ali, Ammar ve Selmân’a müştaktır (özlem duyar).” buyurmuştur. Başka bir rivâyette Peygamber Efendimiz (sav): “İslâm’ın önde gelenleri dört kişidir. Ben Arapların, Suheyb Rumların, Selmân İranlıların ve Bilal de Habeşlilerin en önde geleniyiz.” demiştir.

Büyüklerimizin Efendisi Hz. Ebû Bekir'den (ra) sonra silsilede ikinci şahsiyet Hz. Selmân-ı Fârisî'dir (ra). *"Evliyânın Rehberi"* diye anılır. O da Hz. Ebû Bekir (ra) Efendimiz gibi Ashâb-ı Kirâm arasında en hayırlı, en zâhid, en fazîletli ve Peygamber Efendimiz'e (sav) en yakın olanlardandı.

Asıl adı Mahbe iken, Müslüman olduktan sonra Peygamber Efendimiz (sav) ona Selmân adını verdi. Bundan sonra kendisini Selmân İbnü'l-İslâm diye tanıttı, Selmân el-Hayr, Selmân-ı Pâk veya Selmân el-Hakîm diye de anıldı. Künyesi Ebû Abdullah'tır. Zengin ve îtibarlı bir âileye mensuptu. Mecûsî olan babası köyünün reisi (dihkan) idi. Selmân, Isfahan'a bağlı Râmhürmüz'de doğdu ve ilk çocukluk yıllarını burada geçirdi. Küçük yaşlarda âilesiyle birlikte buradan ayrılıp Ceyy (Ceyyân, daha sonra Şehristan) diye anılan bir köye göç etti.

Mecûsî ateşkedesinde (ateş yakılan tapınak) kutsal ateşin sönmemesini sağlamakla görevli iken, yeni bir din arayışına giren Selmân âilesinin şiddetli muhâlefetine rağmen Hristiyanlığı benimsedi ve önce Dımaşk (Şam)'a kaçtı, ardından Musul, Nusaybin ve Ammûriye'ye gitti. Ammûriye'de kendisinden Hristiyanlık hakkında bilgi aldığı bir papaz ölüm döşeğinde iken, pek yakında son peygamberin geleceğini ona haber verdi. Onun hediye kabûl etmekle berâber sadaka almadığını, ayrıca kürek kemikleri arasında nübüvvet mührü bulunduğunu söyledi.

Bir Arap tüccarıyla tanışan Selmân, kendisini çölden geçirmesi karşılığında sâhip olduğu hayvanları ona verip kervanına katıldı. Ancak kervan Vâdi'l-Kurâ'ya (Medîne'nin kuzeybatısında eski bir ziraat bölgesi) ulaştığında tüccar Selmân'ı bir Yahudi'ye köle olarak sattı. Ardından bu Yahudi onu Medîne'de yaşayan Benî Kurayza kabîlesine mensup bir başka Yahudi'ye (Osman b. Eşhel) sattı. Selmân, Medîne'yi görünce Ammûriyeli râhibin târif ettiği şehre geldiğini anladı. Daha sonraki günlerde Hz. Peygamber'in (sav) Kubâ'ya (Medîne yakınlarında bir köy) geldiğini duyunca hemen oraya gitti ve râhipten öğrendiği nübüvvet alâmetlerinin O'nda bulunduğunu görünce oracıkta Müslüman oldu.

Selmân-ı Fârisî (ra) kölelikten âzâd olduktan sonra, Ashâb-ı Suffa'nın içinde yer aldı. Suffa, Medîne'ye dışarıdan gelen, ancak kalacak evi ve âilesi bulunmayan sahâbîler için hazırlanmıştı. Hz. Peygamber'in (sav) mescidinin arka kısmında bulunan gölgelik yerin adıydı. Burada kalan sahâbîlere de Ashâb-ı Suffa adı verilmekteydi.

EBÛ HUREYRE (RA) ASHÂB-I SUFFA'YI ANLATIRKEN ONLARDAN YETMİŞ KİŞİYİ GÖRDÜĞÜNÜ, GİYDİKLERİ ELBİSELERİNİN NAMAZ KILARKEN DİZ KAPAKLARINA KADAR ULAŞMADIĞINI, BU YÜZDEN RÜKÛA GİTTİKLERİNDE AVRET YERLERİNİN AÇILMAMASI İÇİN ETEKLERİNİ ÇEKİŞTİRDİKLERİNİ RİVÂYET ETMİŞTİR.

Suffa'da yetişen sahâbîler birer öğretmen oldular, Hz. Peygamber'den (sav) öğrendiklerini insanlara öğrettiler. Kur'ân öğrenimi ile meşgûl oldular. Yeni Müslüman olanlar kendilerine İslâm'ı öğretecek öğretmenler istediklerinde, Hz. Peygamber buradaki sahâbîlerden gönderdi.

Selmân-ı Fârisî (ra), âzâd edilmesine kadar meydana gelen Bedir (624) ve Uhud (625) Savaşlarına (Gazvelerine) katılamadı. Hendek Savaşından (627) önce Rasûl-i Ekrem (sav)'in tavsiyesi üzerine âzâd edilmesi sağlandı.

Hz. Selmân (ra), Hendek Savaşına ve ondan sonraki bütün savaşlara katıldı. Bu

savaş sırasında bir hendek kazılmasını teklîf etmesi ve hendek kazmadaki başarısı dolayısıyla ensar ve muhacirler Hz. Selmân'ı (ra) kendilerinden sayma konusunda ihtilâfa düşünce Rasûlullah, "Selmân bizden, Ehl-i beyt'tendir." diyerek bu tartışmaya son verdi. Rasûl-i Ekrem'in (sav) bu sözüne dayanan Hz. Ömer (ra) diğer Ehl-i beyt mensuplarına olduğu gibi ona da maaş bağladı; fakat Hz. Selmân (ra) bu parayı sadaka olarak dağıtıp hurma liflerinden ördüğü hasır ve sepetleri satmak sûretiyle bütün Allah dostlarının yaptığı gibi alın teriyle hayâtını kazanma yolunu seçti. Hayber (629) ve Taif (630) kuşatmalarında mancınık yapmasıyla da öne çıktı.

UZUN BOYLU, BUĞDAY TENLİ, GÜZEL YÜZLÜYDÜ; SAKALININ ÇOĞU SİYAHTI. BÜNYESİ SAĞLAM VE GÜÇLÜ İDİ. DOSTLUĞU KÜLFETSİZDİ. TEK BİR HIRKASI VARDI, HEM YATAĞI HEM YORGANI İDİ. TEVÂZUDA, İŞ BİLMEK VE BİTİRMEKTE, SAMÎMİYET VE GEÇİM EHLİ OLMAKTA ÜSTÜN BİR KİŞİLİĞE SÂHİPTİ. PEYGAMBERİMİZİN (SAV) NÜBÜVVET MÜHRÜNÜ İLK DEFA ÖPEN SAHÂBÎYDİ. YAŞADIĞI DEVİRLERDE HERKES TARAFINDAN KABÛL EDİLEN BİR KİŞİYDİ. PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN (SAV) MÜBÂREK SAÇLARINI TIRAŞ ETTİKLERİ İÇİN BERBERLERİN PÎRİ SAYILDI.

Selmân-ı Fârisî'nin (ra) Rumca ve İbrânice öğrendiği, Farsların, Romalıların, Yahudi ve Hristiyanların kutsal kitaplarını okuduğu rivâyet edilmektedir. Bu sebeple onun hakkında *"sâhibü'l-kitâbeyn (Kur'ân'ı ve Kitâb-ı Mukaddes'i iyi bilen)"* veya *"önceki ve sonrakilerin ilmini öğrenmiş bitmez tükenmez bir umman"* ifâdeleri kullanılmıştır. Selmân-ı Fârisî (ra)'ın Fâtiha sûresini Farsçaya tercüme ettiği ve Rasûlullâh'ın buna engel olmadığı kaydedilmektedir.

Peygamber (sav) Efendimiz, Selmân-ı Fârisî (ra) ile Ebu'd-Derdâ'yı (ra) kardeş yapmıştı. Selmân-ı Fârisî (ra) bir gün Ebu'd-Derdâ'yı (ra) ziyârete gittiğinde, Ebu'd-Derdâ'nın (ra) hanımını perîşân bir halde gördü ve sebebini sordu. Ümmü'd-Derdâ (r.anhâ) kocasının dünyâ ile ilişkisinin bulunmadığını söyledi. Ebu'd-Derdâ (ra) Selmân-ı Fârisî'ye (ra) yemek ikrâm etti, kendisinin oruçlu olduğunu söyledi.

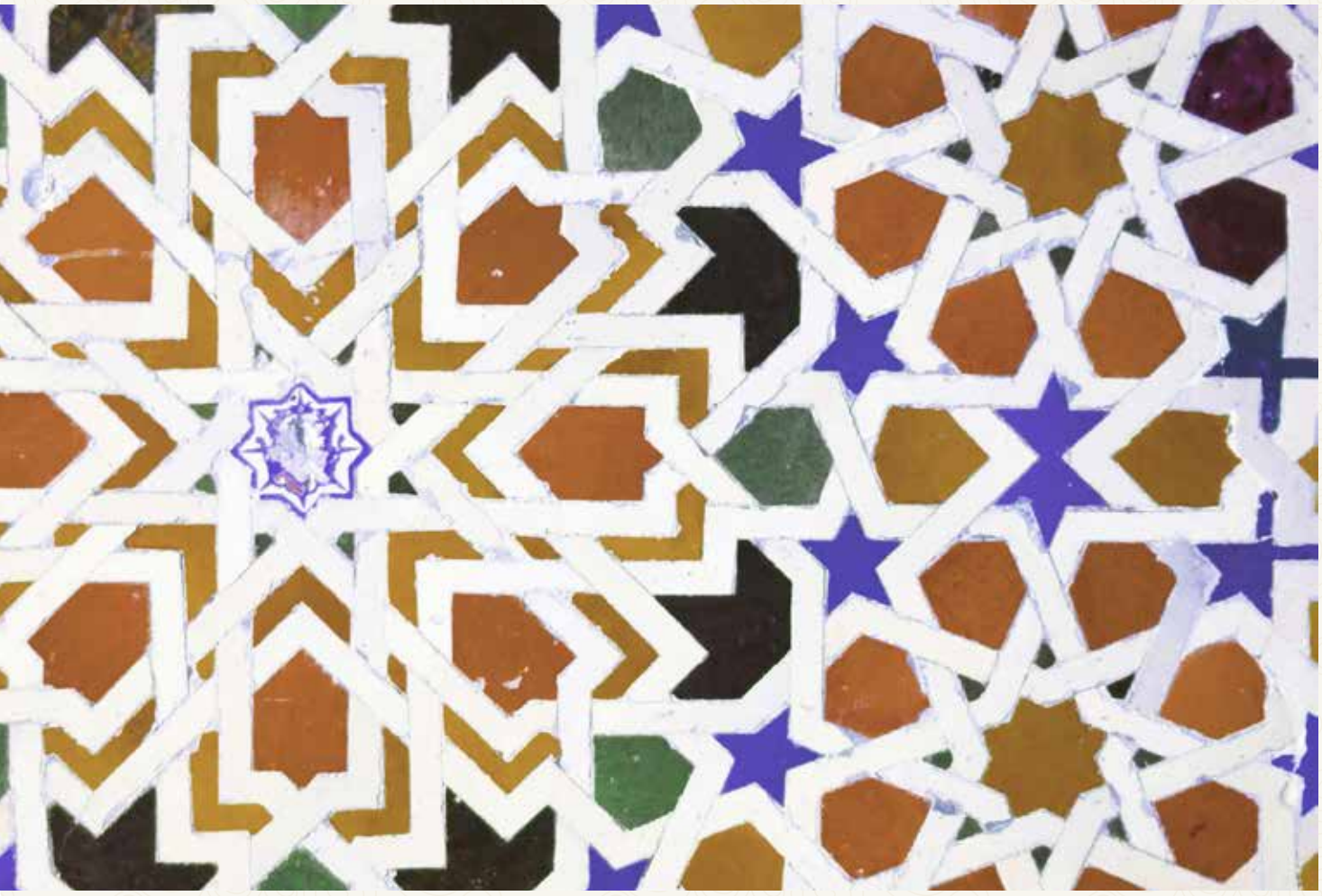
Selmân-ı Fârisî (ra), Ebu'd-Derdâ'nın (ra) orucunu bozmasını ve kendisiyle yemek yemesini, aksi takdirde yemek yemeyeceğini söyledi. Bunun

üzerine Ebu'd-Derdâ (ra) orucunu bozup yemek yedi. Gece olunca Selmân-ı Fârisî (ra) ve Ebu'd-Derdâ (ra) istirahate çekildiler.

Ebu'd-Derdâ (ra) nâfile namaz kılmak için tekrar tekrar kalkmak istedi. Her seferinde Selmân-ı Fârisî (ra) ona yatmasını söyledi. Selmân-ı Fârisî (ra), gecenin sonuna doğru Ebu'd-Derdâ'nın (ra) kalkmasını söyledi ve berâberce kalkıp namaz kıldılar.

Selmân-ı Fârisî (ra), Ebu'd-Derdâ'ya (ra): *"Rabbinin senin*

üzerinde hakkı vardır. Nefsinin senin üzerinde hakkı vardır. Gözlerinin senin üzerinde hakkı vardır. Âilenin senin üzerinde hakkı vardır. Oruç tut, iftar da et, namaz kıl, aynı zamanda uyu da." dedi. Daha sonra berâberce Allah Rasûlü'nün (sav) arkasında sabah namazını kılmak için gittiklerinde, Ebu'd-Derdâ (ra) Selmân-ı Fârisî'nin (ra) söylediklerini Hz. Peygamber'e haber verdi. Hz. Peygamber (sav), Selmân-ı Fârisî'nin (ra) söylediklerinin doğru olduğunu ve Selmân-ı Fârisî'nin (ra) ilme doyurulduğunu ifâde etti.

Selmân-ı Fârisî (ra), bir defasında Kureyşlinin biri kendisini övgüyle tanıtınca, ona şu ibret alınacak cevâbı verdi:

"Ben de kendimi tanıtayım; kokmuş sudan yaratıldım, ölünce kokmuş bir et parçası olacağım, sonra hesapların görüleceği bir güne gideceğim, orada hesap vereceğim, eğer hesâbım görülürken terâzinin kefelerinde iyiliklerim ağır gelirse, işte o zaman asıl üstünlük benim olacak. O gün övünmek benim hakkım. Ama kötülüklerim çok olur terâzinin diğer kefesini doldurursa nasıl övüneyim?!. Kötülerin en kötüsü ben olurum Allah korusun!.."

Ebû Hureyre (ra)'den şöyle dediği rivâyet edilmiştir:

"Biz bir kere Nebî-i Ekrem (sav) Efendimiz'in yanında otururken Cuma Sûresi nâzil olmuştu. Rasûl-i Ekrem (sav) bu sûrenin, 'Ashâba erişemeyen ümmetlere de Peygamber gönderdi.' (Cuma, 62/3) âyetini okuyunca:

"Yâ Rasûlallâh! Biz ashâbına erişemeyen kimseler kimlerdir?" diye soruldu.

Rasûlullah (sav) cevap vermeden soran üç kere tekrarladı. Aramızda Selmân-ı Fârisî (ra) de vardı. Rasûlullah (sav), Selmân-ı Fârisî'nin (ra) omzuna elini koydu. Sonra:

"Bunlardan öyle erler vardır ki, îman Süreyya (Ülker) yıldızında olsa, muhakkak ona yetişip bulurlar." buyurdu.

İbn Sa'd'in rivâyetine göre, Peygamber Efendimiz (sav) Selmân-ı Fârisî (ra) hakkında: *"Selmân'a doyasıya ilim verildi."* demiştir.

Aynı şekilde Rasûlullah (sav): *"Cennet üç kişiye, yâni Ali, Ammar ve Selmân'a müştaktır (özlem duyar)."* buyurmuştur. Başka bir rivâyette Peygamber Efendimiz (sav): *"İslâm'ın önde gelenleri dört kişidir. Ben Arapların, Suheyb Rumların, Selmân İranlıların ve Bilal de Habeşlilerin en önde geleniyiz."* demiştir.

Ashabdan Eş'as bin Kays ve Cerîr bin Abdullah el-Becelî (r.anhümâ) bir gün Selmân-ı Fârisî Hazretleri'ni (ra) ziyârete gelip selâm verdiler.

"Selmân-ı Fârisî siz misiniz?" diye sordular.

"Evet." buyurdu.

"Siz Rasûlullâh'ın (sav) Ashâbından mısınız?" dediler.

"Bilemiyorum." deyince gelenler "Herhalde bizim aradığımız zât bu değil!.." dediler.

Bunun üzerine Selmân-ı Fârisî (ra) Hazretleri:

"Sizin aradığınız kişi benim. Ben Rasûlullah'ı (sav) gördüm, O'nun sohbetlerinde bulundum. Fakat O'nun Ashâbı, O'nunla berâber cennete giren kimsedir. Buyurun, ne istiyorsunuz?" dedi.

"Biz, Şam'daki kardeşinin yanından geliyoruz." dediler.

"O kim?" dedi.

"Ebu'd-Derdâ." dediler.

"Peki, sizinle gönderdiği hediye nerede?" diye sordu.

"Bizimle bir hediye göndermedi." dediler.

"Allah'tan korkun ve emâneti teslîm edin. Şimdiye kadar onun yanından gelip de bana hediye getirmeyen hiç kimse olmadı." buyurdu.

"Bu hususta bize fazla ısrâr etmeyin. Ancak bizim yanımızdaki mallarımızdan istediğini alabilirsin." dediler.

"Ben sizin malınızı istemiyorum. Ebu'd-Derdâ'nın sizinle gönderdiği hediyeyi istiyorum." dedi.

"Vallâhi bizimle bir şey göndermedi. Sâdece "Gideceğiniz yerdeki zât öyle bir kişidir ki, Rasûlullah (sav) onunla berâber olduğu zaman başka hiç kimseyi aramazdı. O zâtın yanına gittiğiniz zaman ona selâmımı söyleyin." dedi.

Selmân-ı Fârisî (ra): *"Sizden istediğim hediye bu selâmdan başka ne olabilir? Hangi hediye Allah tarafından mübârek, hoş bir sağlık temennîsi olan selâmdan daha fazîletli olabilir?"* buyurdular.

Hz. Selmân-ı Fârisî (ra) buyurdular ki:

"Gece vaktinde insanlar üç kısımdır. Bunlar, gece lehine olanlar, gece aleyhine olanlar ve gece ne lehine, ne de aleyhine olanlardır." dedi.

"Bu nasıl olur?" diye soruldu.

Şöyle buyurdu:

"Gece lehine olanlar, insanlar uyurken gecenin karanlığında abdest alıp namaz kılanlardır.

Gece aleyhine olanlar, insanların o vakitte uykuda olmasını ve gecenin karanlığını fırsat bilip Allah Teâlâ'ya isyanda bulunanlardır. Gece ne lehine, ne de aleyhine olanlar ise sabaha kadar uyuyanlardır."

Selmân-ı Fârisî (ra), *"Üç şey beni güldürür, üç şey de ağlatır."* derdi.

Kendisine *"Bunlar nedir?"* diye sorulduğunda:

"Ölüm onu istediği halde kendisi dünyâyı isteyen, kendisinden gâfil olunmadığı halde gâfil olan ve Rabbinin kendisine kızdığını

mı, yoksa hoşnûd mu olduğunu bilmeden kahkaha ile gülen kimse beni güldürür." diye cevap verirdi.

Hz. Ömer (ra) zamânında Medâin'de vâlilik yaptı ve zühd hayâtını da bu süre içinde devâm ettirdi. Maaşını aldığında fakirlere dağıtırdı. Şehrin her işi ile uğraşır, bilmeyenler ona yük taşıtır ücret verirler, o almazdı. Vâli olduğunu anladıkları zaman özür dilerler, yükü almak isterler, o dinlemez gideceği yere kadar götürürdü.

Hz. Selmân (ra), biri Kindeli olan, diğeri vefâtı sırasında başucunda bulunan Bukayre isimli iki hanımla evlendi. Abdullah adlı bir oğlu ile biri İsfahan'da, diğerleri Mısır'da yaşayan üç kızından bahsedilmektedir.

Selmân-ı Fârisî (ra) Hazretleri ölüm döşeğindeyken ağladı. Sebebini soranlara *"Dünyâdan ayrıldığım için ağlamıyorum. Ancak Efendimiz (sav) 'Dünyâdan ayrılırken sermâyeniz bir yolcunun yol azığından fazla olmasın'* buyurmuştu, işte buna ağlıyorum." dedi.

Hz. Selmân (ra) vefâtı yaklaştığında hanımına; *"Daha evvel sana verdiğim misk kesesini getir. Onu biraz suyla karıştırıp etrâfıma serp. Biraz sonra misâfirlerim gelecek. Onlar yiyip içmezler ancak güzel kokuyu severler."* dedi. Hanımı bu arzusunu yerine getirip dışarı çıktı. Bir ses işitip geri döndüğünde, Selmân-ı Fârisî Hazretleri'nin (ra) vefât etmiş olduğunu gördü.

Selmân-ı Fârisî (ra) Hazretleri uzun ömür yaşayanlardandır (mu'ammerûn). Hz. Osman'ın (ra) halîfeliği devrinde hastalandı, tahmînî olarak mîlâdî 654 yılında Medâin'de âhirete irtihâl etti. Vefat ettiğinde yalnız yirmi dirhem değerinde mîras bırakmıştı. Bunun yanında, ümmet için değeri parayla ölçülemeyecek bir şekilde İslâm dîninin eşitlik, tevâzu ve takvâyı önceleyen prensiplerinin bir örneği olmuştu.

Kabr-i şerîfleri, bugün Irak'ta Bağdad'ın yakınında bulunan Medâin'dedir. Kabrinin yanında Ashâb-ı Kirâm'dan Huzeyfe bin Yemân (ra)'ın (ö.656) kabri vardır. Osmanlılar devrinde büyük önem verilen Selmân-ı Fârisî (ra) Hazretleri'nin türbesi IV. Murad Han (ö.1640) tarafından yeniden yaptırılmıştır. Bu türbenin etrâfında zamanla oluşan kasaba da Selmân-ı Pâk diye anılmıştır.

Hz. Ali (ra) Efendimiz veya Hz. Selmân (ra) bizzat kendisi kefeninin üzerine şu şiiri yazmıştı:

"Vefedtu ale'l-Kerîmi bi-ğayri zâdin mine'l-hasenâti ve'l-kalbi's-selîmi,

Ve hamlu'z-zâdi akbehu kulli şey'in izâ kâne'l-vufûdu ale'l-Kerîmi.

(İyilikler ve kalb-i selîm azığı olmadan bol ihsan sâhibi Allâh (cc)'ın huzûruna geldim,

Gelen kişi bol ihsan sâhibi Allâh'ın (cc) huzûruna gelmişse, azıkla gelmesi her şeyden daha çirkindir.)"

Rabbim bizi kulluğuna kabûl eylesin ve bu büyüklerimizin ahlâkıyla ahlâklanmayı bizlere nasîb eylesin. Âmîn...

Kaynaklar:

Mahmud Sâmî Ramazanoğlu, Ashab-ı Kirâm Menâkıbı, İstanbul 2015, s.125-144.

Araştırma Heyeti, Silsile-i Sâdât-ı Nakşibendiyye, İstanbul 2017, s.51-69.

Muhammed b. Abdullah el-Hânî, Sûfiyye Âdâbı, (ter. Mehmet Talha Odabaşı), İstanbul 2006, s.325-326.

Muhammed el-Hânî eş-Şâfi'î, el-Kevâkibu'd-Durriye alâ'l-Hadâ'iki'l-Verdiyye fî Eclâ'i's-Sâdeti'n-Nakşibendiyye, Şam 1996, s.293-304.

el-Munâvî, el-Kevâkibu'd-Durriye fî Terâcimi's-Sâdeti's-Sûfiyye, Beyrut 2008, I, 175-179.

İbrâhim Hatiboğlu, "Selmân-ı Fârisî", TDVİA, XXXVI, 441-443.

Kadir Özköse; H. İbrâhim Şimşek, Altın Silsile'den Altın Halkalar, Ankara 2009, s.61-70.

Halil Ortakçı, Hz. Selman-ı Farisî, İstanbul 2020.